

Roža z Mucne gore.

10.

Dolgo, dolgo se ni Kezovec prebudil. Gabu se je že zdelo, da je res umrl. Strahoma je gledal nanj, in oči so ga ščemele, pa vendar se ni niti domislil spanja. Nepremično je sedel na trinožnem stolcu in se je le tu pa tam sklonil, da je djal na ogenj novih drv. Noč je minevala počasi, in je ni hotelo biti konec... A naposled se je Kezovec vendarle zgenil. Oči je odprl in rekel s slabotnim glasom: »Pobič, kje si? Sém k meni stopi, da ti nekaj povem!«

Gab se je oddahnil, ko je videl, da mož še ni umrl. Naglo je stopil k pógradu in je obstal tam, pa čakal, kaj mu bo mož povedal. Kezovec ga je pogledal, trudoma je zasopel in je dejal: »Pobič, nekaj dni si bil hudoben. Vse sem zvedel v vasi... A zdaj ne boš več, ker vem, da si se izpametoval tu v Planici... Že jutri boš doma in glej, da boš vedno pošten človek, kakor se spodobi sinu poštenih staršev... Jaz bom umrl. Preveč me je razmesarila zver, da bi mogel še ozdraveti. A ne bi rad umrl tu v divji samoti. Med ljudmi bi rad umrl, kakor vsakdo želi. Pojdi v dolino, v vas pojdi, pa reci ljudem, naj pridejo po-me in me ponesejo v vas. Kakor hitro se zazori, vstani in teči v vas! Ali boš šel, pobič?«

»Rad pojdem, stric!« je odgovoril Gab, in debele solze so mu zadržale po licih. »O, saj ne boste še umrli, stric, saj ne smete umreti...«

Mož se je malce nasmehnil. »Božja volja, pobič, samo božja volja... Nepreviden sem bil in sem se prezgodaj približal medvedu. Pobič le urno teči v vas, ko pride jutro! Ne bo zastoj. Vsa živina, ki se pase zdaj tu v Planici, bo tvoja, da povrneš sosedu škodo, ki si mu jo bil napravil v svoji norčavosti. Pa se ne bo jezil oče več nate in bo vedel, da nočeš biti več nepremišljen... Žeja me, pobič, žeja... Daj mi vode, da se napijem!«

Gab je ubogal in skočil po lonček vode. A mož ni mogel premakniti rok. Zato mu je nastavil Gab lonček k ustom, in mož je pil, dolgo pil. Ko se je napil, pa je pogledal spet Gaba in mu rekel: »Hudo me boli in peče po prsih. Strašne šape je imela medvedja zver, in sem že mislil, da me stre in zgrize popolnoma. Stopi, pobič, pred duri in poglej, če se bo kmalu pričel svitati dan...«

Gab je stekel naglo iz koč in se ozrl na nebo. Še je bilo gosto posejano z brlečimi zvezdami, a zvezde so bile že nizko in se niso več tako jako svetile kakor o polnoči. Mrzel veter je vel od ogromnih snežišč spečega Jalovca, in z bližnjega grmovja se je že usipala debela, mrzla rosa. Gab je vedel, da se bo jutro kmalu prebudilo. Zato se je oddahnil in šel nazaj v koč. — »Stric, zvezde so že nizko nad Ponco,« je rekel. »Petelini gotovo že pojejo doli na vasi. Pa bo kmalu dan...«

»Prav, prav, pobič!« je dejal Kezovec. »Veš, teci, vso pot in se vrni hitro z ljudmi... Komaj jih že čakam, da jim sporočim svojo zadnjo voljo... Pobič, ti pa izmoli nekaj očenašev za srečno mojo zadnjo uro...«

Mož je spet zaprl oči in je umolknil, kot da je mirno zaspal. Gab pa je sedel nazaj na trinožni stolec in pričel nehote moliti očenaš za očenašem. Pač jih je izmolil več kot dvajset, a mož se še vedno ni genil na pógradu. Gab je vstal in se je splazil po prstih iz koč. Zunaj ga je zazebló na vso moč, ker je bil postal vetrec močan in mrzel kakor led. Medla svetloba se je širila po soteski, zvezde so bile obledele in so

gorele živo le še na zapadu kraj silne Ponce. Gab se je razveselil, ko je videl vse to. — »Dani se,« si je rekel. »Za pol ure se bo pa že videlo prav dobro. Lahko grem kar zdaj v dolino, da pridem prej v vas...«

Gab je stopil nazaj v koč. Ker je bil nekaj nepreviden, so duri močno zaškripale, in Kezovec se je predramil. — »Ali si še tu, pobič?« je vprašal s tihim, komaj slišnim glasom.

»Zdaj grem, stric,« je odvrnil Gab. »Zunaj sem bil, pa sem gledal, če bo noči kmalu konec. Že se dani, stric, in lahko grem po ljudi v dolino.«

»Le pojdi, pobič!« je rekel Kezovec. »Samo malo vode mi še daj, ker me spet strašno žeja... Lonček postavi kraj mene na pógrad, da pijem sam, ko tebe ne bo blizu... In hiti, pobič, hiti, da ne bo prepozno...«

Gab mu je spet nastavil lonček k ustom, in ko se jo mož napil, je napolnil lonček s svežo vodo in ga je postavil na pógrad. — »Tu je voda, stric,« je dejal. »A zdaj moram brž. In tekel bom vso pot, samo tekel...«

»Le, le, pobič!« se mu je posmehnil Kezovec in spet zaprl oči. Gab pa je zdrvel iz koč, na vso sapo je tekel po goličavi in dalje skozi jelovi gozdič. Skoro se je že popolnoma videlo, ker se je sivi mrak vedno bolj umikal jasnemu jutru, ki je stopalo z neba in z visokih, nebotičnih gorá. Jutranji vetrec je pojema in je poveval le še na rahlo in komaj čutno. V gozdovih so se že oglašale zagorske ptice. Gab je slišal razločno njih popevanje, ki se mu je bližalo vedno bolj. Zato je pa tekel vedno hitreje po hrapavi poti in se ni ustavil niti toliko časa, da bi si obrisal znoj, ki mu je tekel curkoma z obraza. Podila ga je samo misel: »Če grem prepočasi, pa pride nemara k stricu Kezovcu prej smrt. Pa privedem prepozno ljudi v Planico. In stricu Kezovcu bo zaradi mene zadnja ura bridka, še bridkejša!«

Ta misel je gnala Gaba naprej, da je letel kakor veter po poti navzdol. Že je prešel mimo skalovja, gručevja in rušja in se približal zelenemu smrekovemu gozdu, kjer je pelo pač sto pomladnih ptičev. A Gab jih niti poslušati ni hotel, ampak je drvel skozi gozd kakor veter. Pot je vodila strmo navzdol, šinil je mimo zadnjih, redkih smrek — in hipoma je zagledal pod seboj vas, ki se je ravno prebujala v zgodnjem jutru. Glasno so peli petelini po vasi, in tu in tam se je že dvigal iz črnih, širokih dimnikov gost, sivkast dim...

»O, hvala Bogu!« je zasopel Gab in se zaprašil preko polja. Do prve hiše je prišel in planil v vežo. Ljudje so ga obstopili, in Gab jim je pravil brez sape to zgodbo, ki se je bila snoči dogodila v Planici. Ljudje so sklepali z rokami in so se naglo napravljali na pot. Gab je stekel še v drugo, tretjo in četrto hišo — in preden je minilo četrte ure, je že stopalo deset kmetov naglo preko polja do gostega, smrekovega gozda, ki je pokrival vse pobočje strme gore, dvigajoče se nad zelenim ráteškim poljem. Sredi med kmeti je pa stopal Gab in jim pripovedoval, kaj se je bilo vse dogodilo. Kmetje so ga poslušali, ugibali so glasno, pa so speli nevzdržema naprej.

Solnce je bilo ravno razsvetlilo v jutranji krasoti ozko, v živi rosi migljajočo sotesko, ko so stopili ljudje iz jelovega gozdiča in so zagledali tik pred seboj Kezovčevo koč. Videli so tudi silnega medveda, ki je ležal sredi tratine, a nihče ni stopil k njemu, da bi si ga ogledal. Groza se jih je bila polastila, zato pa so stopali molče proti koči. Gab je zdrvel naprej, odprl duri in stopil k pógradu. Videl je, da ima Kezovec oči odprte, in je rekel hlastno: »So že tu, stric... Privedel sem jih iz Rateč; deset jih je, pa vam pomorejo...«

Mož se je obrnil in odgovoril tiho, da ga je Gab komaj razumel: »Že prav, pobič... Tvoja je vsa živina, ki se pase po Planici. Poženi jo še danes domov in popravi škodo, ki si jo prizadejal sosedu... Pa iz koč pojdi, ko se bom pogovarjal z ljudmi!«

Kmetje so se že prerinili skozi duri in so se zgnetli okrog pógrada. Gab je smuknil mimo njih iz kočé, kakor mu je bil zapovedal Kezovec. Kraj kočé se je vsedel na ploščat kamen, da se nekoliko odpočije in odsope, ker ga je bila utrudila dolga in brez spanja prečuta noč. A še bolj ga je bila utrudila naporna pot v dolino in iz doline. Bolele so ga noge, in podplati so ga skeleli, da se je moral sezuti in umiti noge v mrzlem studenčku, ki je žuborel izpod kamena. Nato se je spet obul in se je napolil preko tratíne, da gre pogledat medveda. Ni se ga bal čisto nič, ker je bil prepričan, da je medved že davno mrtev. Saj če bi ne bil mrtev, bi bil že davno vstal in se zavlekel v varno goščavo. A vseeno se mu je bližal oprezno in je trikrat zavpil: »Hu, medved, hu-hu...« Ker se medved le ni zgenil, je stopil tik do njega in ga je gledal ter se mu čudil. Zdaj šele je videl, kako grozna zverina je to bil. Zdaj šele, ko je ležal medved razleknjen pred njim. Kar mravlje so Gabu zagomazele po hrbtu, ko je gledal te strašne zobe in silne šape. Pa se je vsedel nedaleč od medveda na trato in ga le še gledal in se mu čudil.

A hipoma je postalo Gabu hudo pri srcu, tako hudo, da bi se bil najrajši razjokal. Smilil se mu je nesrečni stric Kezovec. A vendar ga je bilo hitro sram solzá, in je samo trikrat vzdihnil. Potem se je pomiril in je pričel razmišljati, kaj naj ukrene zdaj in če naj še nadalje ostane v Planici? — »Hm,« je pomislil. »Tu ne ostanem več. Zakaj vedno mi bo pred očmi nesrečni stric Kezovec, in strašni medved me bo strašil noč in dan. Je že bolje, če grem domov. Pobotam se s sosedom zaradi tistih ubitih ovac in zaradi mrtvega jarca. Stric Kezovec mi je podaril devet ovac in povrhu še dve kozi. Pa povrnem sosedu in mu odstopim za jarca lepo kozo. In bo vesel in se ne bo jezil nič več name. Pa tudi našemu očetu se bo poglela jeza in me ne bo pograbil prehudo. Saj res, kar domov pojdem — kaj se bom klatil po svetu...?«

Tako se je odločil Gab sam pri sebi. In bi bil razmišljal in ugižbal znabiti še naprej, a tedaj so stopili kmetje iz kočé. Gab je stekel do njih in je gledal, kako hitro so napravili iz nerodnih desk nosila in jih pokrili z listjem. Naložili so potem na nosila ranjenega Kezoveca in ga odnesli iz kočé. Kezovec je imel zaprte oči in v lice je bil zelo bled. Molčal je in nič ni zaječal, ko so dvignili kmetje nosila, da ga odnesó v dolino.

»Ne vem, če ga prinesemo živega v vas,« je rekel mož, ki je šel spredaj. »Preveč je razmesarjen in preveč krvi je izgubil... A božja volja, božja volja...«

Gab je slišal, kaj se pogovarjajo kmetje, in v srcu ga je zapeklo. — »Ali je res?« je vprašal najbližjega kmeta. »Stric, povejte mi, ali je res, da znabiti umre nesrečni stric Kezovec? O, hudo mi bo, res hudo...«

Kmet je položil prst na ustnice in je odgovoril: »Pst, fant! Ne govóri preglasno! Brigaj se rajši za svojo živino, ki ti jo je podaril Kezovec! Tam gori je v staji. Pojdi po njo in jo poženi domov, ker v staji ti bo gotovo poginila...«

Molcé je Gab prikimal in se je napotil proti staji. Tam se je pa ustavil in se je ozrl navzdol proti gozdiču. Pa je videl kmete, ki so stopali počasi preko goličave; štirje možje so si optali nosila, in na njih

je ležal stric Kezovec. Že so dospeli do jelovega gozdiča in so izginili v goščavi.

Gabu se je stisnilo srce. Odkril se je in se pokrižal. — »Kakor da ga nesejo k pogrebu«, je vzdihnil. »Da bi jim vsaj medpotoma ne umrl! Da bi ga prinesli v vas in bi umrl previden! Saj stric Kezovec ni

zaslužil nesrečne smrti... Lepo te prosim, ljubi Bog, pusti, da prineso uboega strica še živega v dolino! Lepo te prosim, ljubi Bog...»

Gab se je pobožno pokrižal, potem pa se obrnil proti staji, kjer je živina že nestrpno čakala, da se ji odpre lesa. Gab je stopil med živali in pobožal drugo za drugo. »Zdaj ste pa moje, sirotice!« jim je govoril. »S sabo vas povedem v dolino, in tam boste vesele in zmeraj site. Tu nimate zdaj nikogar, ki bi skrbel za vas in vas branil. Poginile bi lahko. Zato je vas meni podaril stric Kezovec, pa pojdete z mano... Oj, bica — be ... oj, keza — kez!«

Gab je odprl leso in je stopil iz staje. Za njim pa so zdrvele ovce, in tudi kozi nista zaostajali. Šla je vsa čreda za Gabom in se ni niti razkropila, da bi se pasla po sočnem pašniku. Prišli so že med silno gručevje in gosto rušje. A tam se je živina vendarle pričela pasti, ker je bila lačna. Gab jo je pustil v miru; na skalo se je vsedel in je čakal, kdaj se živina nasiti. Pa je moral čakati precej časa. A ko se mu je vendarle zazdelo dosti čakanja, se je dvignil s skale in je zavpil: »Oj, bica — be ... oj, keza — kez!«

Živina je Gaba slišala, in ovce so pritekale in se zgrnile okrog njega. Pa tudi obe kozi sta prišli — in Gab jih je gnal preko gručevja proti smrekovemu gozdu, ki je stal nedaleč pred njimi. Pač so se hotele ovce večkrat razkropiti, ko so zagledale dobro pašo pred sabo. Gab je imel dosti muke in napa,

da jih je spravil naprej. Večeralo se je že skoraj, ko je prišel v dolino. Krenil je mimo vasi in gnal živino preko polja, da pride čimprej do ravne ceste. Pa je prišel kmalu in je stopal potem za živino proti domači vasici.

Večerno solnce je obsevalo tiho, samotno jezerce, ko je stopal Gab mimo njega. Z zlatom obzarjeni valčki so pljuskali nalahko, komaj slišno; visoko bičevje se je treslo in pritajeno pošumevalo v božajočem večernem vetrecu, ki je vel skozi zagorsko dolino. Gab se je ustavil, da malo pogleda po jezercu. Tedaj je zapel v sosedni vasi zvonček, zapel tiho, milo, kakor da se joče... Gab je vedel, da je to mrtvaški zvonček, ki pozvanja v Ratečah. Vedel je tudi, da pozvanja stricu Kezovcu, ki je umrl v vasi mirno in spravljen z Bogom... Gabu se je razžalostilo srce, in solze so mu tekale po licih, ko je stopal za živinico in držal klobuček v roki. Molil za rajnega dobrotnika.

Gab je prišel v vas, a ni šel takoj domov. Po stranski poti je gnal živino naravnost na sosedovo dvorišče. Tam sredi dvorišča je stal sosed in se je silno začudil, ko je zagledal Gaba. Gab je stopil naravnost k njemu. Pa mu je rekel: »Tako in tako je, stric! Zaradi moje zanikarnosti vam je poginilo šest pitanih ovac in rejen jarec... Pa sem vam privedel zdaj druge ovce in za jarca vam dam lepo kozo, da se ne boste jezili name... Saj ne boste zdaj več hudi name, stric?«

Sosed se je čudil vedno bolj, in Gab mu je moral povedati vse, kar je doživel v Planici. Sosed se ni več jezil. Še celo za roko je prijel Gaba in ga je vodil proti Lipnikovemu domu. — »Le pojdi za mano!« je rekel. »Greva k vašemu očetu. Govoril bom zate, da ne bo prehudo ropotal. Le nikar se ne boj, fantič! Ne bo hudega...«

Pa res ni bilo hudó. Pač se je oče nekaj srdil, a sosed mu je prigovarjal — nazadnje je pa oče Gabu odpustil vse. Seveda, samo trdno je moral Gab obljubiti, da ne bo nikoli več nepridiprav. No, Gab je to lahko obljubil, ker je že sam sklenil, da bo vnaprej priden in pošten. Saj si je dobro zapomnil one bridke dni, ki jih je moral v Planici preživeti radi tega, ker je bil nepošten in velik trmoglavec! Zato mu je bilo lahko obljubiti, ker je že sam dobro vedel, da ne bo nikoli več v življenju tak nepridiprav — res nikoli več...

Tisti večer so spet pri Lipnikovih večerjali v veliki prijaznosti. Gab je moral praviti po resnici svoje bridke doživljaje. Po večerji se je pa splazil k staremu očetu na grelico. In tam sta si spet pripovedovala in modrovala pozno v noč. Pa sta se še celó nekaj sporekla zaradi tiste rože-ponože na Mucni gori. Stari oče je trdil, da tista roža prinaša nesrečo; a Gab mu je ugovarjal in trdil, da je to samo prazna vraža. In tako je šlo mnogo večerov. Roža-ponoža se pa ni zmenila za to prerekanje, ampak je spet lepo vzevetela drugo pomlad na Mucni gori. In vsako pomlad bo še vzevetela in gledala v božje solnce; bridkosti in nesreče si pa napravljajo ljudje sami, odrivajo jih pa radi na druge; če ni bližjega, pa na uboge rože-ponože.

